

Posudek na dizertační práci Mgr. Jiřího Bureše

„Sport jako součást péče o duši“

Předložená doktorská dizertace si vytýčila za úkol „pátrat po smyslu sportu, který by splňoval aspekt péče o duši“, proto si autor vybral pro ilustraci svého tvrzení, jak deklaruje v úvodu, dvě filosofické tradice, které zásadním způsobem tematizují problém „péče o duši“ a to tradici platónskou a přístup moderní fenomenologie.

Práce je logicky rozčleněna do dvou částí, první má charakter historizující (Od prvopočátků pohybové kultury ke sportu) a druhá upírá pozornost na vlastní problém „Péče o duši“. Jádrem první části jsou stručné, historické, spíše vyprávěcím stylem pojaté, charakteristiky povahy, charakteru a smyslu antické, středověké, renesanční, novověké a nakonec moderní tělesné kultury a sportu. Autor trochu schématicky popisuje význam sportu a tělesné kultury v antice (s využitím především kinantropologické a historické literatury), často moralisticky konstatuje ve všech následujících etapách ztrátu původního transcendentního smyslu sportu, ztrátu smyslu pro areté a rezignaci na princip kalokagatheie. Souhlasím s názorem, že antické areté je nedefinovatelné, nicméně „usadit“ porozumění tomuto principu na analýzách vlastních textů antických myslitelů (Platóna a Aristotela) by myšlenkám autora dodalo na autentičnosti a na hloubce. Takto jde vlastně jen o citace nebo parafráze „z druhé ruky“.

Další část první kapitoly je filosofičtější. Jde o současné fenomenologicky inspirované interpretace klíčových pojmů sport a hra, slavnost a posvátné, areté a kalokagatheia, bytí a pohyb. Zásadní bod zlomu, ztráty hlubšího, ontologického smyslu sportovních klání a her vidí autor v souvislosti se změnou myšlení a sebepojetí, které nastává na počátku novověku v karteziánském subjekt-objektovým rozvrhu, v němž se vlastně dodnes, a často nereflektovaně, pohybuje i myšlení současné. Autor dokládá důsledky takového myšlení na řadě zdařilých charakteristik toho, jak negativně se promítá objektové pojetí těla a tělesnosti do pedagogických konceptů tělesné výchovy na školách, do trenérské praxe péče o sportující mládež, do mediálních, sociálních i politických kontextů současné výkonové společnosti. Zde text působí autenticky a přesvědčivě, ukazuje porozumění problematice i hlubokou míru zaujetí a touhy zvrátit tendenci učinit ze sportu a sportování jen další odvětví lukrativního průmyslu. Své úvahy ilustruje na vývoji ideje olympismu, na dilematu amatérismu a profesionality a dalších aktuálních jevech dnešního sportu.

Druhá část je věnována tématu „péče o duši“. Autor si klade otázku, co to ta „péče“ jest? V této věci se nechává inspirovat především Patočkovými texty ze dvacátých až padesátých let, které vyšly pod stejnojmenným názvem, dále jeho fenomenologickými spisy i pozdními texty, např. Evropa a doba poevropská. Zde se „péče“, epimeleia dává do souvislosti s poznáním a sebepoznáním, sebetvorbou a sebevýchovou, se vzděláváním prostřednictvím otřesení každodenní životní rutiny a sebenalezením v tzv. třech životních pohybech. Ukazuje se tu konzistence Patočkova myšlení a také ozřejmuje smysl Patočkových opětovných návratů k mysliteli Platónovi. Nejde o odbytou překonanou etapu myšlení, ale o přizvání k tradici, jež je jádrem evropského myšlení. Je přizváním k dialogu o věcech pro člověka nejvážnějších, o smyslu života, o smrti, o statečnosti a strachu, o touze po svobodě a vědomí odpovědnosti, o spravedlnosti a pravdě.

Dá se říci, že touto kapitolou si autor připravil filosofickou půdu pro otázku, kterou si klade: Jakou roli může v tomto lidském sebepoznání a sebekonání sehrát sport? Činí tak nesmírně

zajímavě. Jako trenér kulturistiky zhodnocuje zkušenosti z možností, jež skýtá prožívání vlastního těla a tělesnosti, prožitky radosti a touhy po sebezdokonalení. Nejedná se o sebeprožívání samoučelné, narcistní, jak zdůrazňuje autor. Naopak se může stát cestou objevování vlastních možností, o nichž jsme dosud neměli tušení. Chápe tento druh sportu jako jednu z alternativ možností, jak vstoupit do dialogu sám se sebou skrze sebeprožívání. V něm se nám mohou odhalit i nové, netušené horizonty a vytváří se nové možnosti autentického života.

Práci považuji za přínosnou pro ujasnění smyslu sportování a jeho výchovnou relevanci nejen pro rozvoj fyzické připravenosti a zdravého životního stylu, ale především jako cestu k hlubšímu sebepoznání, k úctě a respektu k druhým, a vposled jako cestu k formování vztahu k celku, jehož jsme součástí.

To, co je nutno podrobit kritice, je jazyková úroveň práce.

1. Překlepy někdy znesnadňují pochopení textu: „Třetím důvodem je neotické a noematické rozlišení.“ Str. 9. Má být noetické a noematické. Nebo „...jsou důsledkem proměny *althei* – pravdy v *certitudo* – jistoty,“ Str. 67. Má být *alethei*.

2. Opakované psaní velkých písmen na nepatřičných místech: Platonismus, Aristotelismus. „...těch původních Řeckých, kde byly hry...“ (str. 16), stejně se opakující psaní velkých písmen v přídavných jménech: Platónské ctnosti (má být platónské ctnosti), Panhelénské hry (má být panhelénské hry), Řečtí sportovci (má být řečtí sportovci), k Řeckým ideálům (k řeckým ideálům) ad.

3. Chyby v seznamu literatury.

Uvádění překladatele místo autora: KŘÍŽ, Antonín. *Etika Nikomachova*. Čtvrté nezměněné vydání. Praha: Petr Rezek, 2013. ISBN 978-80-86207-35-3.

Uvádění redaktora nebo editora jako spoluautora: FINK, Eugen a PETŘÍČEK, Miroslav. *Hra jako symbol světa*. Praha: Český spisovatel, 1993. ISBN 80-202-0410-5.

Závěr: Obsahově práci považuji za jedinečnou, originální, promyšlenou a s velkým, nepochybným přínosem k rozvoji pedagogické teorie v oblasti sportu.

Práce je fundovaná, autor je na problematice hluboce angažován.

Podněty k rozpravě:

Je-li výchova (včetně výchovy tělesné) péčí o duši, o co to vlastně pečujeme?

Co se skrývá za filosofickým pojmem „péče o duši“ a čím se Patočka inspiruje v takto pojaté výchově?

Práce splňuje podmínky kladené na toto řízení, doporučuji ji k obhajobě.

